

SCIENTIA EST LUX

Международно Висше Бизнес Училище
International Business School

НИРД КАТО ЕЛЕМЕНТ НА СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА

Доц. д-р Даниела Георгиева

Международно висше бизнес училище – Ботевград, България

E-mail: dgeorgieva@ibsedu.bg

28.11.2019

Съдържание:

- 1. Теоретична рамка и въведение в проблематиката*
- 2. Научноизследователската и развойна дейност (НИРД) като елемент на счетоводната политика*
 - изследване на финансовите отчети на български иновативни предприятия*
 - първично проучване на отношението на счетоводители спрямо признаването, отчитането и оповестяването на НИРД*
- 3. Дискусия и въпроси*

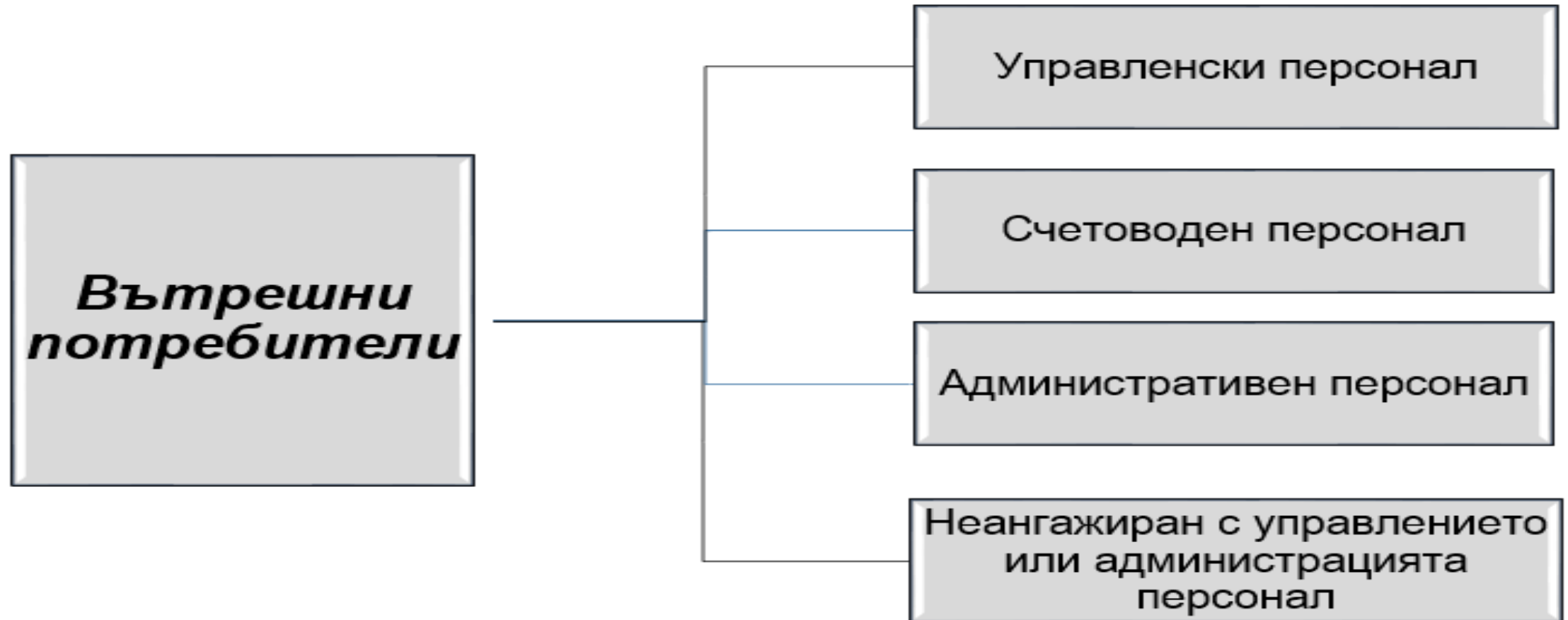
Дефиниции:

Номер и наименования на стандарта/нормативния документ	Въведена дефиниция
МСС 8 „Счетоводна политика, промени в счетоводните приблизителни оценки и грешки“ (IAS 8 „Accounting policies, changes in accounting estimates and errors“)	Конкретни принципи, изходни положения, конвенции, правила и практики, прилагани от предприятието при изготвянето и представянето на финансовите отчети.
НСС1 „Представяне на финансови отчети“ от 2005 г.	Съвкупност от принципи, изходни предположения, концепции, правила, бази и процедури, възприети от предприятието за отчитане на неговата дейност и за представяне на информацията във финансовите отчети.
НСС 8 „Нетни печалби или загуби за периода, фундаментални грешки и промени в счетоводната политика“ от 2005 г.	Съвкупност от конкретни принципи, бази, установени правила и практики, приети от предприятието при изготвянето и представянето на финансовите отчети съгласно изискванията на НСС 1 „Представяне на финансовите отчети“.

Нашето предложение на понятието „счетоводна политика“ е:

Индивидуално определена за полезна от ръководството и прилагана от предприятието съвкупност от принципи, оценъчни бази, правила, конвенции и практики за целите на коректното текущо и периодично счетоводство на организацията, съобразени с вътрешните и външни фактори на околната среда и информационно - икономическите потребности на потребителите ѝ.

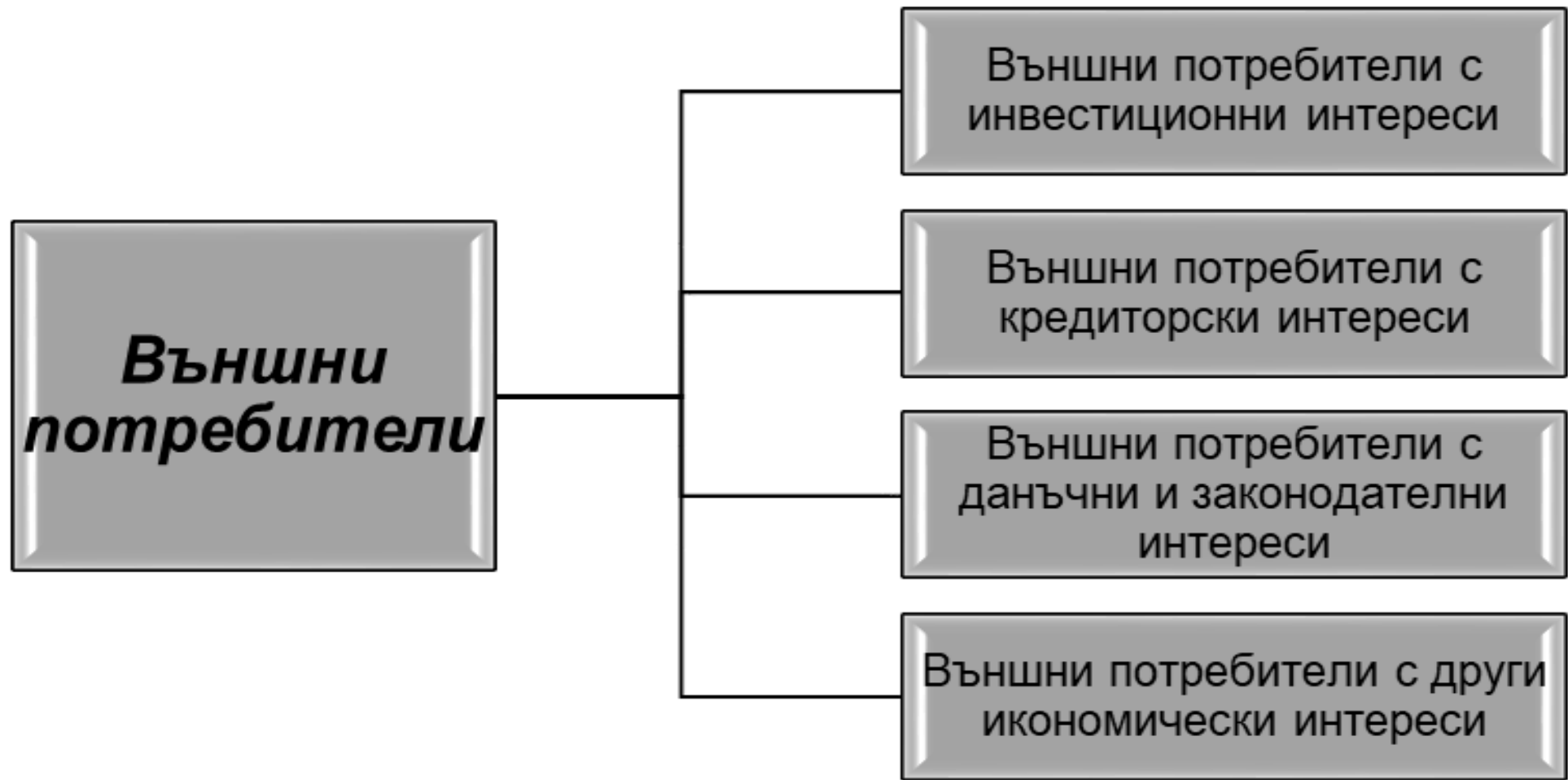
Потребители на данни от счетоводната политика:

Фигура 1. Видове вътрешни потребители на информация от счетоводната политика

Източник: Георгиева, Д. (2018). Счетоводна политика на юридически лица с нестопанска цел – теория и практика, МВБУ, Ботевград, стр. 18.

Потребители на данни от счетоводната политика:

Фигура 2. Видове външни потребители на информация от счетоводната политика

Източник: Георгиева, Д. (2018). Счетоводна политика на юридически лица с нестопанска цел – теория и практика, МВБУ, Ботевград, стр. 20.

Таблица 1.

Основни раздели на счетоводна политика, предложени в специализираната литература

Автор на предложения структурен модел	<i>В. Меразчиев</i>	<i>Ек. Аверкович</i>	<i>Е. Миланова и Н. Орешаров</i>	<i>Б. Йонкова</i>	<i>Ст. Панчева</i>
Структурен компонент 1	Общи положения	Кратки данни за предприятието	Съответствие	Изразяване на съответствие	Общи положения
Структурен компонент 2	Принципи на счетоводната политика	Счетоводни документи и документооборот	База за изготвяне на финансовите отчети	База за изготвяне	Нормативна база, принципи и ръководни начала
Структурен компонент 3	Нормативна (информационна) база	Система на индивидуални счетоводни сметки	Операции с чуждестранна валута	Сравнителна информация	Организационно-технически аспекти
Структурен компонент 4	Основни съдържателни елементи	Основни отчетни обекти	Методология на счетоводството по отделни счетоводни обекти	Операции в чуждестранна валута	Методически аспекти
Структурен компонент 5	Финансови отчети	Финансов резултат		Основни съдържателни елементи по счетоводни обекти	
Структурен компонент 6	Счетоводна форма и програмен продукт			Данъци от печалбата	

Таблица 2.

Елементи на счетоводна политика, предложени в специализираната литература

<i>Автор / Елементи на счетоводната политика</i>	<i>В. Меразчиев</i>	<i>Ив. Душанов</i>	<i>Е. Миланова и Н. Орешаров</i>	<i>Б. Йонкова</i>	<i>Ек. Аверкович</i>
1.	Оценка на активи, пасиви и капитал	Дълготрайни материални активи	Имоти, машини, съоръжения и оборудване	Дълготрайни материални активи	Приходи
2.	Амортизационна политика	Дълготрайни нематериални активи	Търговски и други вземания	Дълготрайни нематериални активи	Консолидационни принципи
3.	Инвестиции на предприятието	Търговските и други вземания	Материални запаси	Други дългосрочни инвестиции	Бизнескомбинации
4.	Оформяне и отчитане на договорните отношение	Стоково - материални запаси	Обезценка на активи	Търговски и други вземания	Съвместни предприятия
5.	Консолидационна политика	Финансови инструменти	Задължения по получени заеми	Материални запаси	Дълготрайни материални и нематериални активи
6.	Финансово планиране	Търговски и други задължения	Провизии	Пари и парични еквиваленти	Разходи за заеми
7.	Анализ и текущ контрол	Приходи и разходи	Финансови активи и пасиви	Обезценки	Договори за строителство

Източник: Георгиева, Д. (2018). Счетоводна политика на юридически лица с нестопанска цел – теория и практика, МВБУ, Ботевград, стр. 51-52.

Таблица 2.
Елементи на счетоводна политика, предложени в специализираната литература

Автор / Елементи на счетовод ната политика	<i>В. Меразчиев</i>	<i>Ив. Душанов</i>	<i>Е. Миланова и Н. Орешаров</i>	<i>Б. Йонкова</i>	<i>Ек. Аверкович</i>
8.			Приходи	Капитал	Инвестиционни имоти
9.			Нетни финансови приходи/разходи	Лихвени заеми и кредити	Финансовите инструменти и инвестиции
10.				Доходи на персонала	Лизингови договори
11.				Търговските и други задължения	Стоково-материални запаси
12.				Приходи и разходи	Данъци
13.				Данъци от печалбата	Провизии
14.					Доходи на наети лица
15.					Операции с чуждестранна валута
16.					Пари и парични еквиваленти
17.					Правителствени дарения

Счетоводната политика в днешни дни...

СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ФОНДАЦИЯ "РАБОТИЛНИЦА ЗА ГРАЖДАНСКИ ИНИЦИАТИВИ"

1. Учредяване и регистрация.

Фондация „Работилница за граждански инициативи“ е създадена с решение на Софийски градски съд по ф.д. 7038/2001 година и фигурира в регистъра на БУЛСТАТ под № 130560949. Фондацията е регистрирана съгласно Закона за юридическите лица с нестопанска цел в обществена полза и вписана в Централния регистър към Министерство на правосъдието под № 003/16.11.2001г.

Мисията на ФРГИ е да насърчава различни общности да поемат отговорност и да работят активно за социално развитие, като използват пълноценно местни ресурси. Тези общности са както географска, така и професионални или такива, създадени по интереси. С всички тях ФРГИ работи за местно развитие и въвеждане и развиване на дарителски практики, като предлага различни начини за осъществяване на тези идеи, съвместно с бизнес организации и индивидуални дарители.

Фондацията си поставя следните основни цели: да подпомага и развива функционирането на демократични структури на гражданското общество, като насърчава и подкрепя различни общности да развиват и отговорно ползват своите ресурси.

Седището и адреса на управление на ФРГИ е в София, община Красна поляна, ул. "Вардар" № 10, а адресът за контакти е гр.София, ул. "Енос" №7. Управителните органи на ФРГИ са Настоятелство и Изпълнителен директор. Фондацията се представлява от Изпълнителния директор Илияна Димитрова Николова.

2. Описание на счетоводната политика

2.1. База за изготвяне на годишния финансов отчет

Фондация "Работилница за граждански инициативи" организира и осъществява текущото счетоводно отчитане на своята дейност съобразно българското законодателство – счетоводно, дъщерно и търговско. Индивидуалният сметкоплан е съобразен изцяло със спецификата на фондацията и позволява своевременно отнасяне на приходите и разходите по дейности и програми. Финансовите отчети на ФРГИ се съставят в съответствие с изискванията за текущо начисляване, прилагайки принципите за действащо предприятие, съществено, предимство на съдържанието пред формата, предпазливост, съпоставимост на приходите и разходите и постоянство на счетоводната политика.

Годишният финансов отчет на Фондацията е изготвен в съответствие с изискванията на Закона за счетоводството и ИСФОМСП. Финансовата информация относно дейността на ФРГИ, както и икономическото и финансово състояние са съобразени с нормативите на СС 9 - Представяне на финансовите

отчети на предприятията с нестопанска дейност. Финансовият отчет се състои от: Счетоводен баланс, Отчет за приходите и разходите, Отчет за паричния поток, Отчет за собствения капитал и приложение – съгласно СС 1 Представяне на финансови отчети.

2.2. Прилагани счетоводни политики

2.2.1. Признаване на приходи и разходи

Приходите се реализират от два източника:

Приходи от нестопанска дейност. Това са приходите, реализирани вследствие на получени финансираня и дарения. Приходите от финансираня се признават съобразно изискванията на СС 20 – Отчитане на правителствени дарения и оповестяване на правителствена помощ. Финансиранята се признават систематично и рационално в отчета за приходите и разходите през периода, в които са отразени разходите за изпълнение на условията по тях. Признават се като приход финансиранята, за които има съгласовани условия, в Отчета за приходи и разходи се посочват като получени дарения под условие. От финансиранята за дълготрайни материални активи за приход се признава само размера на амортизационните отчисления, а салдото се отразява в баланса като Краткосрочни пасиви / Приходи за бъдещи периоди и финансираня /

Нереализираните към края на годината средства се посочват в годишния баланс като краткосрочни финансираня. Реализираните разходи, надвишаващи получените транс от финансиране към датата на отчета, са признати за приход и в баланса са посочени като други краткосрочни вземания.

Приходи от стопанска дейност. За приходи от стопанска дейност се признават дейности извън регламентираната дейност на Фондацията, извършвани с цел подпомагане тази дейност.

2.2.2. Дълготрайни материални и нематериални активи

Дълготрайните материални и нематериални активи се отчитат съгласно изискванията на СС 16 – Дълготрайни материални активи и СС 38 – Нематериални активи. В зависимост от начина на придобиване те се оценяват по цена на придобиване или по справедлива стойност. Стойностният праг, над който даден актив може да се класифицира като дълготраен, е 600 лв. Активи с покупна цена под тази стойност се отчитат като текущи разходи.

Отписването на дълготрайните материални и нематериални активи става вследствие на продажба, бракуване, изнежване от употреба, когато не се очакват други икономически изгоди.

При начисляването на амортизациите на дълготрайните материални и нематериални активи е приложен линеен метод с амортизационни норми, съобразени с полезния срок на активите.

Приети са следните годишни амортизационни норми:

Компютърна техника и периферни устройства	50%
Автомобили	25%

Машини и оборудване	30%
Всички останали амортизируеми активи	15%
Нематериални активи /софтуери, програмни продукти, лицензи и др./	50%

2.2.3. Сделки в чуждестранна валута

Сделките, извършени през периода, в чуждестранна валута са превърнати в български лева по курса на съответната валута на датата на сделката. Валутните активи и пасиви на фондацията са преизчислени месечно и към 31.12. по заключителния курс на Българска народна банка. Получените от това печалби и загуби са представени в отчета за приходите и разходите.

2.2.4. Стоково – материални запаси

Стоково – материалните запаси са отразени по цени на придобиване. При тяхното изписване те се оценяват по метода на конкретно определена стойност.

2.2.5. Парични средства

Паричните средства в лева са оценени по номиналната им стойност, а паричните средства в чуждестранна валута - по ежемесечно по централния курс на БНБ и към 31.12.. За нуждите на изготвянето на отчета за паричния поток в паричните средства се включват всички налични парични средства в каси и банки към 31.12.

2.2.6. Вземания и задължения

Текущите вземания и задължения в лева се оценяват по стойността на тяхното възникване, а тези в чуждестранна валута по централния курс на БНБ.

2.2.7. Събития след датата на баланса

Корегиращите събития се отразяват в ГФО.
Некорегиращите се оповестяват в Приложението към ГФО.

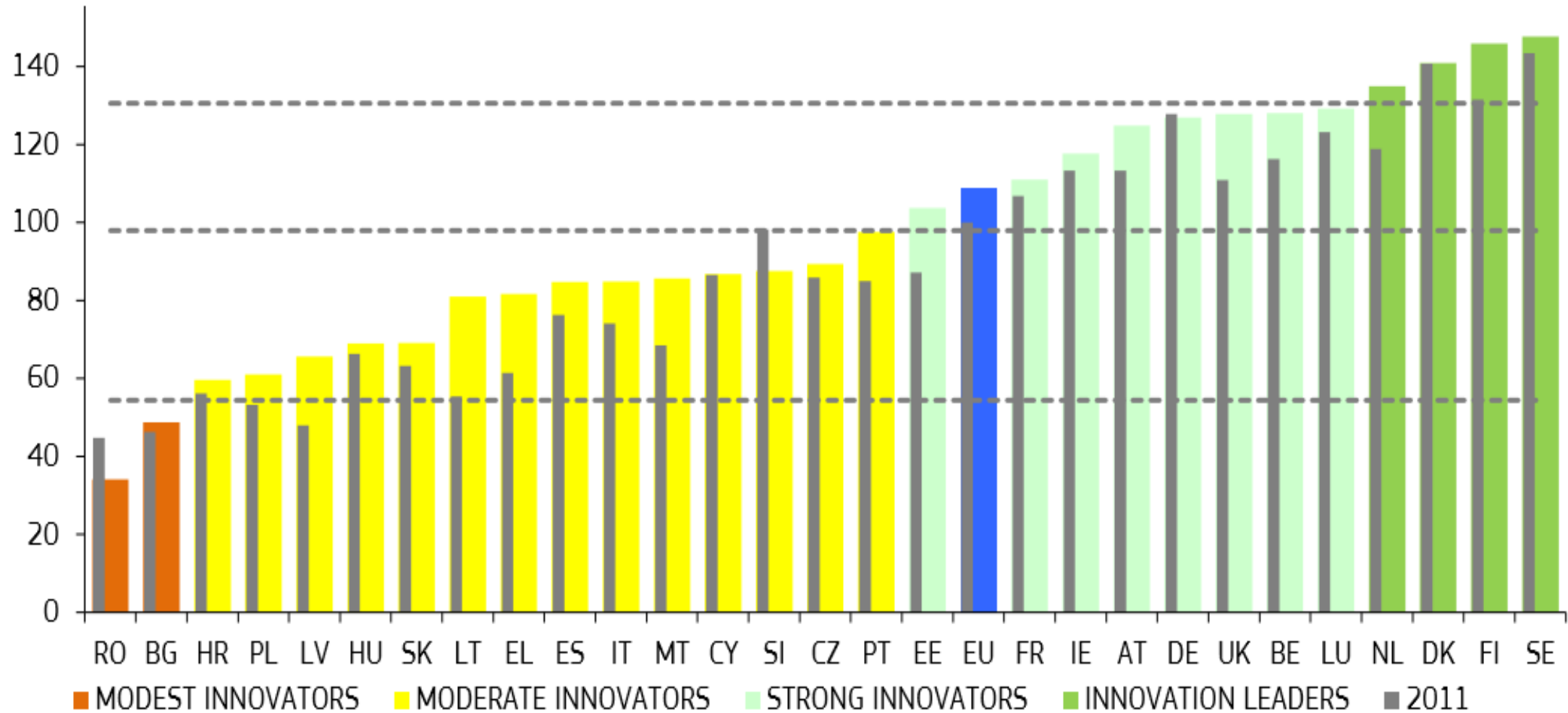
01.02.2012г.
гр. София

Изпълнителен директор:
/Илияна Николова/

Гл. счетоводител:
/Мария Стоименова/

Фигура 1. Иновационен потенциал на България

Отчетна единица:

ЕИК по БУЛСТАТ / ТР

**СПРАВКА ЗА ИНОВАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО
ПРЕЗ ПЕРИОДА 2016 - 2018 ГОДИНА**

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО Е СПРАВКАТА ДА БЪДЕ ПОПЪЛНЕНА ОТ МЕНИДЖЪРСКИЯ ЕКИП НА ПРЕДПРИЯТИЕТО!

Предприятията, които са част от група предприятия, трябва да попълнят данни, отнасящи се само за тяхното предприятие, а не за цялата група.

(Моля, отбележете Вашите отговори с "X")

РАЗДЕЛ А. СТРАТЕГИИ И ИЗТОЧНИЦИ НА ЗНАНИЯ

А.1. Каква е била степента на значимост на следните стратегии за икономическите резултати на Вашето предприятие през последните три години (2016 - 2018)?

Стратегия	Степен на значимост			Няма значимост
	висока	средна	ниска	
1. Усъвършенстване на съществуващи стоки и услуги				
2. Въвеждане на нови стоки и услуги				
3. Предлагане на ниски цени (ценово лидерство)				
4. Предлагане на високо качество (лидерство в качеството)				
5. Предлагане на широка гама от стоки и услуги				
6. Предлагане на една или малко на брой ключови стоки и услуги				
7. Удовлетворяване потребностите на утиляжни групи клиенти				
8. Достигане до нови групи клиенти				
9. Предлагане на стандартни стоки и услуги				
10. Намиране на специфични решения за клиента				

А.2. През последните три години (2016 - 2018) Вашето предприятие предлагало ли е някои от следните видове стоки и услуги, за да задоволи изискванията на потребителите?

Потребителят може да бъде крайния клиент или предприемач, което използва продукта като суровина (междувен продукт).

	Да	Не
1. Стоки и услуги, създадени съвместно с потребителя, т.е. потребителите са имали активна роля при създаването на идеята, дизайна и разработването на продуктите (съвместно създаване)*		
2. Стоки и услуги, разработени специално за задоволяване на конкретни нужди на потребителите (персонализиране)*		
3. Стандартни стоки и услуги, предлагани на различни потребители		

* Разликата между „персонализиране“ и „съвместно създаване“ е тази, че при персонализирането, предприятието създава дизайна и разработва продукта дадено, а при съвместното създаване - заедно с потребителя.

(Ако отговорът на А.2.1 и А.2.2 е „Не“, моля, преминете на Въпрос А.5.)

А.3. Кои са потребителите на продуктите, създадени в резултат на „персонализиране“ или „съвместно създаване“?

	Да	Не
1. Предприятия от частния сектор		
2. Организации от публичния сектор*		
3. Лича и домакинства		
4. Организации с нестопанска цел		

* Публичният сектор включва: органите на държавната и местната власт, държавни институции и бюджетни организации, университети, училища, болници и публични предприятия, доставчици на услуги като транспорт, енергетика, водоснабдяване и др.

А.4. Посочете какъв дял от оборота на Вашето предприятие за 2018 г. се дължи на:

1. Продукти, създадени в резултат на „персонализиране“ или „съвместно създаване“	%
--	---

Отчетна единица:

ЕИК по БУЛСТАТ / ТР

**СПРАВКА ЗА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА И РАЗВОЙНА ДЕЙНОСТ
(НИРД) ПРЕЗ 2018 ГОДИНА**

Обслужвана икономическа дейност (двузначен код по КИД - 2008)

Раздел I. Разходи за НИРД по области на науката

	Код на реда	Общо	Естествени науки	Технически науки	Медицински и здравни науки	Селскостопански и ветеринарни науки	Обществени науки	Хуманитарни науки и изкуства	
								общо	в т.ч. жени
а	6	1	2	3	4	5	6	7	
А. Разходи за НИРД - общо (110+120)	100								
Текущи разходи за НИРД (130+140+150)	110								
в т.ч. за персонал, зает с НИРД	111								
Разходи за придобиване на дълготрайни активи, предназначени за НИРД	120								
в т.ч. за машини и оборудване	121								
Б. Текущи разходи по видове изследвания (110)									
Разходи за фундаментални изследвания	130								
Разходи за приложни изследвания	140								
Разходи за експериментални разработки	150								

Раздел II. Разходи за НИРД по източници на средствата

	Код на реда	Отчет		
			а	б
Разходи за НИРД - общо (210+220)	200			
Национални източници - общо (211+214)	210			
Предприятия / Собствена стопанска дейност, различна от НИРД	211			
Бюджетни организации и правителствени фондове (ФНИ, НИФ)	212			
Висши училища	213			
Нетърговски организации	214			
Чуждестранни източници - общо (221+222+223+224)	220			
Чуждестранни предприятия (228+229)	221			
- предприятия от Вашата група предприятия	228			
- други чуждестранни предприятия	229			
Европейска комисия	222			
Международни организации	223			
Други чуждестранни източници	224			

Раздел III. Разходи за НИРД по социално-икономически цели

	Код на реда	Отчет		
			а	б
Разходи за НИРД - общо (701-714)	700			
Проучване и експлоатация на земята, повърхността, водите и атмосферата	701			
Опазване на околната среда	702			
Граждански космически изследвания	703			
Развитие на транспорта, телекомуникациите и друга инфраструктура	704			
Производство, съхранение, разпределение и използване на енергията	705			
Усъвършенстване на промишленото производство и технологиите	706			
Развитие на здравеопазването	707			
Развитие на селското и горското стопанство и риболова	708			
Развитие на образованието	709			
Културни, развлекателни и рекреативни дейности	710			
Изследване на политически и социални системи, структури и процеси	711			
Общо развитие на знанията: НИРД финансирана от публични университетски фондове	712			
Общо развитие на знанията: НИРД финансирана от други източници	713			
Отбрана	714			

Раздел IV. Персонал, зает с НИРД, по области на науката

	Код на реда	Общо		Естествени науки		Технически науки		Медицински и здравни науки		Селскостопански и ветеринарни науки		Обществени науки		Хуманитарни науки и изкуства	
		общо	в т.ч. жени	общо	в т.ч. жени	общо	в т.ч. жени	общо	в т.ч. жени	общо	в т.ч. жени	общо	в т.ч. жени		
		а	б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
а	б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

Непреизчислени в еквивалент на пълна заетост:

НИРД като елемент на счетоводната политика

1. Обект и предмет на изследването

- *Обект* - оповестените към финансовите отчети на иновативни български предприятия данни със задължителен и доброволен характер за счетоводното признаване и отчитане на НИРД и ДНА, резултат от развойна дейност
- *Предмет* - публикувани финансови отчети, както и прилежащите към тях приложения вкл. значими счетоводни политики, доклади за дейността, доклади на одиторите, справки.

НИРД като елемент на счетоводната политика

2. Цел и изследователски задачи

- *Цел* - да се изследва практиката на български предприятия относно задължителното и доброволно оповестяване на информация за НИРД.
- *Задачи*:
 - Да се анализира наличието на задължителните за оповестяване данни за НИРД на база приложимите в България стандарти.
 - Да се проучат практиките относно допълнително оповестените данни за НИРД.
 - Да се изследват следните фактори, които оказват въздействие върху оповестените данни за НИРД във финансовите отчети на предприятията: големина на организацията, наличието на одитен контрол, наличие на чуждестранно участие в капитала на предприятията, приложимите счетоводни стандарти при изготвяне на отчета.
 - Да се изведат мнения на счетоводители относно счетоводното отчитане на научноизследователската и развойна дейност.

НИРД като елемент на счетоводната политика

4. Методология на изследването

Емпиричното проучване е разделено на две части. **Първата** е изследване на финансовите отчети на български иновативни предприятия, за чиято цел е използван метода на анализ на съдържанието. **Втората** част е анализ на данни от проведено авторово анкетно проучване сред лица, упражняващи счетоводната професия в България. За проверка на авторовите хипотези са използвани програмите – IBM – SPSS Statistics, ver. 19, както и Microsoft Office Excel 2016.

Изследване на финансовите отчети на български иновативни предприятия

- За целите на изследването е направен анализ на финансовите отчети на 197 бр. предприятия (*крайната извадка* обхваща 143 бр.)
- *Анализирани са:*
 - числови данни от баланса на предприятията, Активната страна, Раздел Б „Нетекущи (дълготрайни) активи“, Група „Нематериални активи“
 - оповестена информация относно нематериалните дълготрайни активи и научноизследователската дейност на отчетно обособените единици в приложенията към годишните финансови отчети (вкл. доклад за дейността, оповестени значими счетоводни политики, одиторски доклад, справки).

Изследване на финансовите отчети на български иновативни предприятия

- *Период* на проучване - 2008 г. – 2018 г.
- Използван е *метода* на анализ на съдържанието
- *Хипотези* за проверка:
 - (Н1) Върху оповестяванията за НИРД във финансовите отчети на предприятията влияние оказват избраните за съставянето им счетоводни стандарти.
 - (Н2) Има статистическа връзка между оповестяванията за НИРД във финансовите отчети на предприятията и наличието на чуждестранно участие в капитала.
 - (Н3) Върху оповестяванията за НИРД във финансовите отчети на предприятията влияние оказва извършването на независим финансов одит от регистрирани одитори.
 - (Н4) Върху оповестяванията за НИРД във финансовите отчети оказва въздействие размерът на предприятията.
- Изследването на *статистически връзки и зависимости* е направено на база Хи квадрат – анализ (χ^2), като за коефициент на контингенция е избран коефициентът на Крамер (V).

Изследване на финансовите отчети на български иновативни предприятия

- *Променливите* обект на анализ са кодирани с използването на две стойности 1 (едно) – за представяне наличието на събитие и 2 (две) – за представяне липсата на събитие. Променливите имат следните параметри:

1 = Има чуждестранно участие

2 = Няма чуждестранно участие

1 = Одитиран отчет

2 = Неодитиран отчет

1 = Избрани са националните счетоводни стандарти

2 = Не са избрани националните счетоводни стандарти

Резултати:

Count		Оповестени значими счетоводни политики или други описателни приложения за НИРД			Total
		Да	Не	Няма публикувани приложения към ГФО	
Счетоводна база, на основата на която е изготвен отчета	Националните счетоводни стандарти	10	46	48	104
	Международните счетоводни стандарти	8	24	7	39
Total		18	70	55	143

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,278 ^a	2	,006
Likelihood Ratio	10,915	2	,004
Linear-by-Linear Association	9,709	1	,002
N of Valid Cases	143		

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,91.

Symmetric Measures

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,268	,006
	Cramer's V	,268	,006
N of Valid Cases		143	

Фигура 2. Оповестени значими счетоводни политики относно НИРД спрямо счетоводната база, на основата на която е изготвен отчета, кростабулация

Таблица 3. Видове дейности, които попадат в обхвата на научноизследователската и на развойната такава, както и необходими оповестявания според изискванията на националния и международен счетоводен стандарт 38

	НСС 38 „Нематериални активи“	МСС 38 „Нематериални активи“
<p>Оповестявания със значение за НИРД</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Възприетият подход при признаване на разходи за развитие като нематериални активи. • Възприетият подход при определяне на първоначалната оценка на нематериалните активи. • Общата сума на разходите за изследователска дейност за текущия отчетен период. • Общата сума на разходите за развитие (развойна дейност) за текущия отчетен период и с натрупване. • Стойността на нематериалните активи, придобити от развитие (в резултат на развойна дейност) през текущия отчетен период. 	<ul style="list-style-type: none"> • Информация дали полезните животи на активите са неограничени или ограничени. За ограничени - прилаганите полезни животи или амортизационни норми, както и използваните методи за амортизация. • Позицията(ите) в отчета за всеобхватния доход, в която(ито) се включва амортизацията на нематериалните активи. • Брутната балансова стойност и всяка натрупана амортизация (взети заедно с натрупаните загуби от обезценка) в началото и в края на периода. • Равнение на балансовата стойност в началото и в края на периода. • Увеличения или намаления през периода, произтичащи от преоценки, загуби от обезценки. • Общата сума на разходите за научноизследователска и развойна дейност, признати като разход през периода. Разходите за научноизследователска и развойна дейност се състоят от всички разходи, които са директно свързани с научноизследователската и развойната дейности.

Таблица 4. Доброволни оповестявания на иновативни предприятия във финансовите им отчети

	Предприятия, прилагащи НСС	Предприятия, прилагащи МСС
<p><i>Допълнителни оповестявания относно НИРД и вътрешно създадени в резултат на научноизследователската и развойната дейност активи</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Около 3% - допълнителни данни за текущи изследователски проекти и информация за амортизационната политика на вътрешно създадени ДНА. • Около 2% - прилагани подходи за последваща оценка и последващи разходи, свързани с вътрешно създаден в резултат от развойна дейност нематериален актив. 	<ul style="list-style-type: none"> • 75% - данни за критериите за признаване на нематериален ресурс, който е резултат от развойна дейност. • Около 35% - отделните дейности, попадащи в обхвата на развойната фаза. • Около 88% - подходи за първоначална оценка на продукти от развойна дейност. • 38% - прилаганият подход за последваща оценка на ДНА и прилаганите счетоводни подходи за отчитане на последващите разходи, обезценката и амортизационната политика, свързани с актива. • 25% - допълнителна информация за научноизследователските им проекти, съдържаща предимно цели на проектите, резултати и партньорски институции. • Около 13% - данни за заетия с научни изследвания персонал, резултатите от дейността им, очакваните бъдещи инвестиции за НИРД и източника им за финансиране.

Резултати:

Count		Оповестени значими счетоводни политики или други описателни приложения за НИРД			Total
		Да	Не	Няма публикувани приложения към ГФО	
Наличие на чуждестранно участие в капитала на предприятието	Да	7	13	7	27
	Не	11	57	48	116
Total		18	70	55	143

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,069 ^a	2	,048
Likelihood Ratio	5,387	2	,068
Linear-by-Linear Association	4,989	1	,026
N of Valid Cases	143		

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,40.

Symmetric Measures

	Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,206
	Cramer's V	,206
N of Valid Cases	143	

Източник: авторови изчисления, n=143

Фигура 3. Оповестени значими счетоводни политики относно НИРД спрямо наличие на чуждестранно участие в капитала на предприятията, кростабулация

Резултати:

Count		Оповестени значими счетоводни политики или други описателни приложения за НИРД			Total
		Да	Не	Няма публикувани приложения към ГФО	
Анализираният отчет е одитиран от независим одитор	Да	14	42	17	73
	Не	4	28	38	70
Total		18	70	55	143

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	16,318 ^a	2	,000
Likelihood Ratio	16,865	2	,000
Linear-by-Linear Association	15,815	1	,000
N of Valid Cases	143		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 8,81.

Symmetric Measures

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,338	,000
	Cramer's V	,338	,000
N of Valid Cases		143	

Източник: авторови изчисления, n=143

Фигура 4. Оповестени значими счетоводни политики относно НИРД спрямо извършен одит на финансовите отчети, кростабулация

Резултати:

Count		Оповестени значими счетоводни политики или други описателни приложения за НИРД			Total
		Да	Не	Няма публикувани приложения към ГФО	
Категория предприятие според Закона за счетоводството	Микро	3	28	34	65
	Малко	5	17	12	34
	Средно	6	15	5	26
	Голямо	4	10	4	18
Total		18	70	55	143

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	15,098 ^a	6	,020
Likelihood Ratio	15,905	6	,014
Linear-by-Linear Association	13,396	1	,000
N of Valid Cases	143		

a. 3 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,27.

Symmetric Measures

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,325	,020
	Cramer's V	,230	,020
N of Valid Cases		143	

Източник: авторови изчисления, n=143

Фигура 5. Оповестени значими счетоводни политики относно НИРД спрямо размера на предприятията, кростабулация

Първично проучване на отношението на счетоводители спрямо признаването, отчитането и оповестяването на НИРД

- На база *апробиран пилотен въпросник* е разработен окончателен такъв чрез използване на *номинални и ординални измерителни скали*, както и възможности за отворен отговор на респондентите.
- С оглед гарантиране на достоверността на проучването проведените анкети са *онлайн, индивидуални и анонимни*, като е посочено изискване за подаване на актуален адрес на електронна поща в началото на попълване на въпросника.
- За целите на разпространението на въпросника са използвани *социални мрежи и специализирани онлайн форуми за счетоводители, електронни пощи за контакт със счетоводни организации, избрани на случаен принцип от интернет*.
- Анкетното проучване е проведено през периода *май-август 2019 г.* Близко 22% от изпратените 228 бр. въпросници са попълнени и обработени от автора.

Резултати:

- 68% - представляваните от тях организации не изготвят и подават към НСИ нито справка за иновационната дейност, нито такава за научноизследователската и развойна дейност на предприятието.
- „Защо предприятието не подава нито една от двете справки“?*
 - 75% - организацията не извършва научноизследователска дейност.
 - 71% - не създава иновативни продукти и услуги.
 - 41% - не могат коректно да определят дали извършваната от организацията дейност попада в хипотезите на научноизследователска.
- 54% - българските предприятия се въздържат от оповестяване на данни за НИРД.

*Общият сбор е по-голям от 100% заради възможността за множествен отговор на въпроса.

Резултати:

- 56% - капитализацията на всички разходи в себестойността на вътрешно създаден нематериален актив ще доведе до по-подробно оповестяване във финансовите отчети.
- Оповестяването на повече данни за НИРД има *:
 - 69%- положително въздействие за постигане на определени прогнозни данни за целите на инвестиционния анализ.
 - 54% - положителен ефект върху достоверността на финансовите отчети.
 - 46% - положителен ефект върху престижа на предприятието.
 - 24% - не оказва влияние върху изграждането на конкурентни предимства.
 - 48% - не оказва влияние за постигане на желана от мениджмънта печалба.

*Общият сбор е по-голям от 100% заради възможността за множествен отговор на въпроса.

Резултати:

- Оповестените в счетоводната политика данни за НИРД следва да съдържат *:
 - 70%- видовете дейности, които предприятието определя като изследователски.
 - 58% - видовете дейности, които предприятието определя като развойни.
 - 58% - момент от който започва капитализацията на разходите.
 - 44% - данни за изпълняваните от предприятието изследователски проекти.
 - 66% - видовете нематериални ресурси, които са резултат от дейността на организацията.
- 68% - мениджърският апарат оказва влияние върху вида на оповестените данни за НИРД във финансовите отчети на организациите, като за 34% степента на въздействие е висока.

*Общият сбор е по-голям от 100% заради възможността за множествен отговор на въпроса.

НИРД като елемент на счетоводната политика

5. Изводи

- ниско ниво на оповестяване на данни за НИРД във финансовите отчети на български иновативни предприятия
- преобладаваща липса на задължителната за оповестяване по стандарт информация спрямо доброволната такава
- липса на задълбочено разбиране на респондентите спрямо същността на научноизследователската и развойна дейност и „мълчаливо“ подкрепяне на текущата практика за не оповестяване на подобна информация.
- не се подкрепя твърдението, че големите предприятия оповестяват повече данни. Анализираните отчети са показателни за високо ниво на оповестяване на подобна информация и от микропредприятията.

Изводи:

- слаба статистическа връзка между разкритите значими счетоводни политики за НИРД и размера на компанията, приложимите счетоводни стандарти и участието на чуждестранните акционери в собствения капитал.
- съществува средна статистическа връзка между външния одитен контрол и оповестяването на информация за НИРД.

На настоящия етап държавната политика е фокусирана към извършване на данъчни проверки, като се пренебрегват оповестяванията за НИРД като фактор, който може да окаже положително въздействие върху иновационния потенциал на страната ни. Подобно е и отношението на счетоводния персонал, чиито фокус е насочен към изпълнение на предимно данъчно-административни функции и задачи.

Дискусия и въпроси....

SCIENTIA EST LUX

Международно Висше Бизнес Училище
International Business School

Благодаря за вниманието!!!

Даниела Георгиева

Международно висше бизнес училище – Ботевград, България

E: dgeorgieva@ibsedu.bg

W: <http://ibsedu.com/>

ResearchGate: https://www.researchgate.net/profile/Daniela_Georgieva7

Scopus preview: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57194270351>